

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ**

Ταχ. Δ/ση: Μετσόβου 5 - 106 82

Τηλ.: 8253701-2

Αθήνα, 30/6/2000

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:396/00

Γνωμοδοτών:

Θεόδωρος Θεοφανόπουλος

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

ΠΡΟΣ

Το Υπουργείο Πολιτισμού

Τμήμα Απαλλοτριώσεων.

Οδός Ηρακλείου 12 – Αθήνα.

Σε απάντηση του υπ' αριθμ. πρωτ. Φ24/11065/305/25.5.2000 εγγράφου σας σχετικά με τη ρυμοτόμηση απαλλοτριωμένων ακινήτων στην Ιεράπετρα Λασιθίου Κρήτης, εκθέτουμε τα ακόλουθα:

I. A. Στο άρθρο 24 παράγρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζεται ότι : «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα...» Περαιτέρω, στην παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου του Συντάγματος ορίζεται : «Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπον και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.». Ωσαύτως, στο άρθρο 18 παράγρ.1 του ίδιου Συντάγματος ορίζεται: «Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα της ιδιοκτησίας και διαθέσεως των μεταλλείων, ορυχείων, σπηλαίων,

αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών, ιαματικών, ρεόντων και υπογείων υδάτων και του υπογείου εν γένει πλούτου.»

Από τις άνω διατάξεις του Συντάγματος καθιερώνεται, ειδικά για πρώτη φορά, αυξημένη κρατική προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των μνημείων και στοιχείων αυτού. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν την εις το διηνεκές διατήρηση των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων, υπό την έννοια ότι το Κράτος έχει υποχρέωση να λαμβάνει ειδικά νομοθετικά μέτρα εξασφαλίζοντα την διηνεκή προστασία αυτών προς διατήρησή τους, αφετέρου δε τη δυνατότητα επιβολής γενικών περιορισμών ή ιδιαίτερων μέτρων για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης, αλλοιώσεως ή υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος τα μνημεία χώρου (Ολομ. ΣτΕ 3146/1986, 1097/1987, 2801/1901, ΣτΕ 1746/1985). Επίσης, από τις ίδιες διατάξεις συνάγεται σαφώς ότι η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος ανήχθη σε κανόνα πλέον και ότι ο υπόχρεος προς τούτο κατέστη το Κράτος.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 50 του, ισχύοντος κατ' άρθρο 112 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχαιολογικού νόμου, (κ.ν.5351/1932), που είναι διατάξεις εντόνου δημοσίας τάξεως και προ των οποίων κάμπτονται οι λοιπές κοινές διατάξεις, έστω και αν αφορούν στο δημόσιο συμφέρον (τουριστικό, ναυτιλιακό, μεταλλευτικό, πολεοδομικό, οικιστικό κλπ), απαγορεύεται, χωρίς την προηγούμενη άδεια του Υπουργού Πολιτισμού η πλησίον αρχαίου επιχείρηση έργου δυναμένου να βλάψει αυτό αμέσως ή εμμέσως. Ως έργο που εμπίπτει στην ρύθμιση (απαγόρευση) αυτών, θεωρείται κάθε έργο και κάθε εργασία, οιασδήποτε μορφής – μονίμου ή πρόσκαιρου – από οποιονδήποτε και αν εκτελείται, το οποίο κατά την κρίση της αρμόδιας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας θα προκαλέσει βλάβη - άμεση ή έμμεση – στο εγγύς κείμενο αρχαίο.

Β. Από τα ανωτέρω συνάγεται, σαφώς, ότι τα αρχαία μνημεία (στα οποία περιλαμβάνονται και τα κατ' άρθρο 52 του αρχαιολογικού νόμου χαρακτηρισμένα μνημεία) προστατεύονται όχι μόνο από ενέργειες επ' αυτών αλλά και από ενέργειες επί του περιβάλλοντος αυτά χώρου, κατά το μέρος, βεβαίως, που αυτός κρίνεται αναγκαίος, για την προβολή ή εξυπηρέτηση του αρχαίου μνημείου ή για την προς αυτό προσπέλαση. Περαιτέρω, συνάγεται, ότι δεν είναι νόμιμη οποιαδήποτε διοικητική πράξη ή δικαστική απόφαση ή σύμβαση κλπ, με το περιεχόμενο των οποίων θίγεται ή βλάπτεται ή εν γένει

επηρεάζεται δυσμενώς το ως άνω πολιτιστικό περιβάλλον (αρχαιότητες και ο περιβάλλον αυτές χώρος). Ετσι, δεν είναι νόμιμη η χορήγηση αδειας αγροτικής οδού μέσα από αρχαιότητες (ΣτΕ 572/1986), ούτε η χορήγηση οιασδήποτε δουλειάς ή αναγκαστικής, κατ' άρθρο 1012 Ασπ. Κώδ. , διόδου επί αρχαίου (Εφ. Αιγ. 280/1988 αδημ.). Επίσης, δεν είναι νόμιμη η επιβολή αναγκαστικής απαλλοτριώσεως για δημόσια ωφέλεια εφόσον αυτή θίγει το αρχαίο ή τον περιβάλλοντα χώρο του.

Εκ τούτου παρέπεται ότι οι αρχαιότητες και τα κατ' άρθρο 52 του αρχαιολογικού νόμου μνημεία δεν υπόκεινται ούτε φυσικά επηρεάζονται από τις ρυμοτομικές ρυθμίσεις έστω και αν αυτές περιλαμβάνονται σε κτηματολογικό διάγραμμα, που συνοδεύει πράξη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως και επομένως δεν δύναται τούτο να περιληφθεί , καθ' οιονδήποτε τρόπο, σε πράξη αναλογισμού εκ ρυμοτομίας.

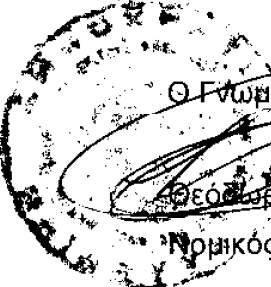
Συνεπώς οι αρχαιότητες ως πράγματα κοινόχρηστα και εκτός συναλλαγής (Α.Κ.966) και ως εκ τούτου στερούμενα οικοδομικής ή εκμεταλλεύσιμης και οικονομικής αξίας, είναι οπωσδήποτε ανεπηρέαστες εκ των ρυμοτομικών διακυμάνσεων της αξίας των ρυμοτομουμένων και ωφελουμένων ή μη ακινήτων και δεν δύναται να περιληφθούν καθ' οιονδήποτε τρόπο στην πράξη αναλογισμού, είτε δηλ. ωφελούμενες είτε ζημιούμενες εκ της ρυμοτομίας. Γι' αυτό και μία τέτοια πράξη, που θίγει το αρχαίο ή τον περιβάλλοντα αυτού χώρο, είναι παράνομη και ανακλητέα (Πρβλ. ΣτΕ 3326/73, 1910/70 κ.α., Γνμδ Ν.Σ.Κ. 396/1973 και Ε. Δωρη. Το Δίκαιο των Αρχαιοτήτων εκδ. 1985 σελ. 47).

II. Εκ του διδομένου με το άνω έγγραφο πραγματικού και των γενομένων δεκτών ως προς την έννοια των άνω διατάξεων η γνώμη μας επί του άνω ερωτήματος είναι η εξής:

A. Εάν τα αναφερόμενα στο ερώτημα δύο ακίνητα αποτελούν αρχαιολογικό χώρο με αρχαιότητες, τότε η οικεία πράξη ρυμοτομίας τους και κάθε πράξη πολεοδομικών ρυθμίσεων της περιοχής τους που τα αφορά δεν είναι νόμιμη και πρέπει να ανακληθεί. Σε κάθε δε περίπτωση οποιαδήποτε επέμβαση άλλων Υπηρεσιών του Δημοσίου ή Ο.Τ.Α. ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου ή φορέα για την εφαρμογή της ρυμοτομίας αυτής ή της οικείας πολεοδομικής μελέτης στα σημεία που θίγει τους άνω αρχαιολογικούς

χώρους και αρχαιότητες μπορεί να αποκρουσθεί από το ΥΠ.ΠΟ. (Δημόσιο) σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των άρθρων 50 και 52 του ισχύοντος αρχαιολογικού νόμου σε συνδυασμό με τις πρόσφατες διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 12 του ν.2557/1997.

B. Αυτονόητο όμως είναι ότι εάν τα αναφερόμενα στο ερώτημα δύο ακίνητα **δεν έχουν αρχαιότητες ούτε αποτελούν αρχαιολογικό χώρο**, πράγμα που δεν προκύπτει από το περιελθόν στο Γραφείο μας πραγματικό, αλλά απαλλοτριώθηκαν αναγκαστικώς για συναφείς, προς τους αρχαιολογικούς σκοπούς, σκοπούς (ως λ.χ. δημιουργία χώρου στάθμευσης για εξυπηρέτηση πληθίων ευρισκόμενου αρχαιολογικού χώρου κλπ), τότε η ρυμοτομία τούτων δεν πάσχει εκ του λόγου τούτου.

Θ. Γνώμοδοτών
Θεόδωρος Θεοφανόπουλος
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους